

Jacek Drązkowski

Mikołaj Kopernik

w pytaniach i odpowiedziach

Lidzbark Warmiński 2018

Mikołaj Kopernik w pytaniach i odpowiedziach

© Jacek Drązkowski (jdrzkow@wp.pl)

Żadna część tej publikacji nie może być użyta w celach komercyjnych bez zgody autora. Dopuszcza się możliwość kopiowania i drukowania na zasadach licencji Creative Commons BY-NC (z podaniem autorstwa)

DTP: Wydawnictwo JotDe

Wydanie cyfrowe, wersja robocza (v.0,4)

Lidzbark Warmiński 2018

Wstęp

Gdy w drugiej połowie lat osiemdziesiątych przejąłem prowadzenie szkolnych konkursów wiedzy o Mikołaju Koperniku od ówczesnego nauczyciela historii, pana Henryka Wobalisa, podstawową lekturą uczniów przygotowujących się do tego konkursu była książeczka Jana Bałdowskiego „Śladami Kopernika. 100 pytań i odpowiedzi”. Szkolna biblioteka była sówicie wyposażona w wiele egzemplarzy tej pozycji. Była też wersja rozszerzona z 200 pytaniami tegoż autora. Ta druga zawierała sporo pytań natury krajoznawczej, dotycząc miejscowości położonych na Szlaku Kopernikowskim. Obie pozycje były wydane przed pamiętnym rokiem 1973 obchodzonym na świecie jako 500-lecie urodzin Mikołaja Kopernika. Od tamtej pory wiele informacji zawartych w książkach zdezaktualizowało się. Zwłaszcza w ostatnich latach, wraz z szeroko prowadzonymi badaniami związanymi z poszukiwaniami miejsca pochówku Mikołaja Kopernika we fromborskiej katedrze i identyfikacją odnalezionych szczątków, nasza wiedza na temat wielkiego astronoma uległa sporym zmianom. Już kilkanaście lat temu przestrzegałem uczestników konkursu przed bezmyślnym wkuwaniem odpowiedzi na pytania zawarte w książeczkach pana Bałdowskiego. Zalecałem czytanie różnych lektur, jednak mało który uczeń szkoły podstawowej był zainteresowany czytaniem poważniejszych lektur. Brakowało dobrego źródła wiedzy na temat patrona szkoły, dostosowanego do percepcji młodego czytelnika. Świetną lekturą mogła być pięknie wydana w 2011 roku książka Marcina Przewoźniaka „Mikołaj Kopernik. Chłopak, który sięgnął do gwiazd”, gdyby była bardziej dostępna. Szkolna biblioteka posiada raptem tylko jeden jej egzemplarz. Pomimo, że wydawnictwo to jest idealnie skonstruowane jak na potrzeby dziecięcego odbiorcy, to jednak z mojego punktu widzenia nie jest pozbawione pewnych istotnych wad. Nie wszystkie zawarte tam informacje są zgodne z obecnym stanem wiedzy. Najgorsze jednak jest to, że bardzo skąpo potraktowano w niej nasze miasto Lidzbark Warmiński, które wszak odegrało w życiorysie Mikołaja Kopernika niepoślednią rolę, a w książce jest zaledwie wzmiankowane. W Lidzbarku Warmińskim Mikołaj Kopernik spędził najdłuższy okres swego życia zaraz po Fromborku i Toruniu. Za to wyjątkowo obszernie potraktował autor książki olsztyński epizod życia wielkiego astronoma, poświęcając kilka stron obronie zamku olsztyńskiego, choć zdaniem historyków doszło tylko do jakiejś potyczki pod murami zamkowymi, a poważnych walk w celu zdobycia zamku przez wojska krzyżackie wcale nie było, gdyż te szybko odstąpiły od takowej próby. Mimo wszystko książka Marcina Przewoźniaka jest ze wszech miar godna polecenia jako źródło wiedzy nie tylko o Koperniku i jego dziele, ale o jego czasach i zwyczajach wówczas panujących.

Doceniając jednak formę starych książeczek Jana Bałdowskiego jako szybkiego i skutecznego środka przygotowującego adeptów szkolnego konkursu wiedzy o patronie, postanowiłem przygotować nową pozycję pytań i odpowiedzi, uwzględniających najnowszy stan wiedzy w tym temacie. Jeśli okaże się przydatna i uczniowie będą sięgać po nią, by poszerzyć, a także zweryfikować swoją wiedzę o Mikołaju Koperniku, to będę miał satysfakcję, że wysiłek i czas poświęcony na jej przygotowanie nie poszły na marne.

Jacek Drażkowski

W RODZINNYM MIEŚCIE

W jakim mieście przyszedł na świat Mikołaj Kopernik?

Mikołaj Kopernik urodził się w Toruniu.

Jak miał na imię ojciec Mikołaja?

Ojciec Mikołaja Kopernika również miał na imię Mikołaj.

Ilu mieszkańców liczył Toruń w czasach Kopernika?

Nie wiemy dokładnie, ilu mieszkańców liczyło miasto Toruń w czasach Kopernika. Ich liczbę możemy szacować na kilka (5–10) tysięcy. Wiemy, że Toruń był wówczas jednym z najbogatszych i jednym z czterech największych miast Królestwa Polskiego.

Gdzie mieszkali przodkowie Kopernika zanim przybyli do Torunia?

Najprawdopodobniej ród Koperników pochodził ze Śląska i zamieszkiwał okolice Nysy.

Wymień imiona siostr Mikołaja.

Wiemy, że Mikołaj Kopernik miał dwie starsze siostry: Barbarę i Katarzynę.

Ile lat miał Mikołaj, gdy zmarł jego ojciec?

Mikołaj Kopernik miał 10 lat, gdy zmarł jego ojciec, prawdopodobnie z powodu zarazy, jaka panowała wówczas w mieście.

Kto zaopiekował się rodziną Mikołaja po śmierci jego ojca? Podaj jego nazwisko i stopień pokrewieństwa.

Formalną opieką nad rodziną po śmierci ojca Mikołaja zajął się Łukasz Watzenrode, brat mamy.

Podaj dokładną datę urodzin Mikołaja Kopernika.

Mikołaj Kopernik urodził się 19 lutego 1473 roku.

Skąd znamy dokładną datę urodzin Mikołaja Kopernika?

Nie zachowały się żadne dokumenty mówiące o narodzinach czy chrzcie Mikołaja Kopernika, gdyż takowe spłonęły w czasie pożaru. Dokładną datę urodzin Mikołaja Kopernika znamy jedynie z... horoskopów, jakie stawiano ludziom, by poznać ich przyszłe losy i uzdolnienia.

Jak na imię miała matka Mikołaja?

Matka Mikołaja Kopernika miała na imię Barbara, a jej nazwisko rodowe to Watenrode.

Kim był i czym się zajmował ojciec Mikołaja Kopernika?

Ojciec naszego astronoma był dość zamożnym kupcem i rajcą miejskim Torunia. Zajmował się handlem. Działał na rzecz włączenia Prus do Królestwa Polskiego.

Jakie imię nosił brat Mikołaja?

Brat miał na imię Andrzej i był prawdopodobnie o 2 lata młodszy od Mikołaja.

Nad brzegiem jakiej rzeki Mikołaj spędził swe dzieciństwo?

Rodzinne miasto Mikołaja Kopernika – Toruń – znajduje się nad Wisłą.

Przy jakiej ulicy znajdował się dom, w którym przyszedł na świat Mikołaj Kopernik?

Mikołaj Kopernik urodził się najprawdopodobniej w jednej z najbogatszych kamienic przy Rynku Staromiejskim zwanej „domem glazurowym” (nr 36). Obecnie w miejscu tej kamienicy znajduje się PDT Dom Towarowy.

Gdzie znajduje się w Toruniu muzeum Dom Mikołaja Kopernika?

Muzeum Mikołaja Kopernika znajduje się w kamienicy, która kiedyś należała do rodziny Kopernika, przy dawnej ulicy św. Anny. Obecnie ulica ta nosi nazwę Mikołaja Kopernika (dom nr 15).

Gdzie pobierał pierwsze szkolne nauki mały Mikołaj Kopernik?

Pierwsze szkolne nauki Mikołaj Kopernik pobierał w szkole parafialnej przy kościele św. Janów, gdzie był ochrzczony.

Jakie przedmioty/dziedziny obejmowało kształcenie podstawowe w czasach Kopernika?

Podstawowe kształcenie w czasach Mikołaja Kopernika obejmowało tzw. siedem

umiejętności godnych człowieka wolnego podzielonych na dwie mniejsze grupy – trivium i quadrivium. Trivium obejmowało gramatykę, co w owym czasie oznaczało naukę łaciny, dialektykę (czyli naukę logicznego myślenia) oraz retorykę (sztukę układania mów). Quadrivium z kolei obejmowało geometrię, arytmetykę, astronomię i muzykę.

Komu podlegał (jeśli chodzi o władzę) Toruń w czasach Kopernika?

W czasach Mikołaja Kopernika Toruń na podstawie traktatu z 1466 roku zwanego drugim pokojem toruńskim przyłączony został do Rzeczypospolitej, ale dzięki specjalnym przywilejom królewskim, podobnie jak całe Prusy Królewskie, cieszył się spora niezależnością polityczną i gospodarczą.

Kim był Łukasz Watzenrode, gdy obejmował opieką rodzinę Mikołaja Kopernika po śmierci męża swej siostry?

Łukasz Watzenrode był doktorem prawa kanonicznego oraz pełnił w tym czasie funkcję sędziego duchownego przy kardynale Zbigniewie Oleśnickim, któremu zawdzięczał szereg kanonikatów, m.in. kanonikat włocławski, warmiński oraz gnieźnieński. Ten ostatni dawał mu prawo zasiadania w radzie królewskiej.

Kto był królem Polski w czasach młodości Kopernika?

Królem Polski w tych czasach był syn Władysława Jagiełły – Kazimierz Jagiellończyk. Za jego panowania Polska stała się jednym z najsilniejszych krajów Europy.

Jaki był najważniejszy przedmiot w średniowiecznej szkole?

Najważniejszym przedmiotem w średniowiecznej szkole była... różga! Wręczano ją uroczyście każdemu nowo zatrudnionemu nauczycielowi.

Jakim językiem (jakimi językami) posługiwano się na co dzień w domu rodzinnym Mikołaja Kopernika?

W domu rodzinnym Mikołaja Kopernika zapewne mówiono w języku niemieckim, gdyż takim językiem posługiwali się mieszczaństwo toruńscy. Drugim popularnym językiem w Toruniu był w tym czasie język polski ze względu na liczne kontakty handlowe. Można domyślać się, że i tym językiem potrafił posługiwać się młody Kopernik, zwłaszcza że niemal połowę ludności tego miasta stanowili Polacy. Oni też zamieszkiwali okoliczne wsie, toteż mowa polska królowała na miejskim targowisku.

Kim była starsza siostra Mikołaja Kopernika Barbara?

Starsza siostra Mikołaja Kopernika Barbara była siostrą zakonną w zakonie cystersek w Chełmnie.

Gdzie mieszkała druga siostra Mikołaja Kopernika Katarzyna po wyjściu za mąż?

Druga siostra Mikołaja Kopernika Katarzyna wyszła za mąż za kupca Bartłomieja Gertnera z Krakowa i mieszkała z nim w domu Koperników w Toruniu. Mieli pięcioro dzieci.

Czy to prawda, że dziadek Mikołaja Kopernika, Łukasz Watzenrode, walczył z krzyżakami pod Łasinem w 1454 roku?

Tak, to prawda. Również innymi swoimi działaniami dawał wyraz sympatii Koronie Polskiej.

CZAS STUDIÓW

Gdzie w Polsce studiował Mikołaj Kopernik?

W 1491 roku Mikołaj Kopernik rozpoczął studia w Krakowie (w Akademii Krakowskiej).

Ilu studentów przyjęto wraz z Mikołajem Kopernikiem na Wydział Sztuk Wyzwolonych Akademii Krakowskiej?

Z zachowanych dokumentów wiemy, że przyjęto wówczas 69, a Mikołaj Kopernik znajdował się na 32 pozycji spisu przyjętych studentów.

W którym roku i dlaczego Mikołaj przerwał studia w Krakowie?

Mikołaj Kopernik przerwał studia w Akademii Krakowskiej w 1495 gdy pozostał mu tylko rok do uzyskania magisterium. Wraz z bratem Andrzejem został wezwany na dwór biskupa w Lidzbarku. Był w tym zamysł wuja, biskupa Łukasza, który chciał ulokować siostrzeńców w kapitule warmińskiej, zaś statuty tej kapituły pozwalały kanonikom na dalsze studiowanie pod warunkiem, że nie miało się jeszcze ukończonych żadnych studiów. Dzięki temu Mikołaj i Andrzej mogli myśleć o dalszej nauce we Włoszech.

Czy Mikołaj Kopernik zajmował się poezją?

Tak. Przetłumaczył z greki na łacinę dzieło greckiego autora Teofilakta Symokatty pt. „Listy obyczajowe, sielskie i miłosne”. Wydał je drukiem w Krakowie w 1510 r., dedykując je wujowi w podzięce za wszystko, cokolwiek mu zawdzięczał.

Czy Mikołaj Kopernik jest autorem mu poematu „Septem sideris” (Siedem gwiazd)?

Nie, gdyż udowodniono, że Kopernik nie był autorem tego przypisywanego mu poematu.

Jaki znany astronom wykładał na Akademii Krakowskiej w czasie studiów Mikołaja Kopernika?

W czasach studiów krakowskich Mikołaja Kopernika astronomię i matematykę wykładał tam wybitny pedagog, filozof i dyplomata Wojciech z Brudzewa.

Kto był autorem geocentrycznego modelu budowy świata nauczanego w Europie ponad 1400 lat do czasów Mikołaja Kopernika?

Teorię geocentrycznego modelu budowy świata, w którym nieruchomą Ziemię okrąża Słońce, Księżyc, planety i gwiazdy, udoskonalił i opisał w wydanym w II wieku n.e. dziele „Mathematike Syntaxis” (znanym bardziej pod nazwą „Almagest”) wielki uczoney tamtych czasów Klaudiusz Ptolemeusz. Dlatego system geocentryczny często nazywany jest ptolemejskim.

W jakich miastach włoskich studiował Kopernik?

Mikołaj Kopernik studiował w dwóch miastach włoskich: w Bolonii (prawo kanoniczne) i w Padwie (medycynę).

Czy Mikołaj Kopernik studiował medycynę?

Tak, Mikołaj Kopernik studiował nauki medyczne na włoskiej uczelni w Padwie. Były to studia dwuletnie, bo taki warunek postawiła mu kapituła warmińska. Wystarczyło to jednak do uzyskania prawa wykonywania praktyki lekarskiej.

Gdzie i w którym roku Kopernik rozpoczął studia prawnicze?

Mikołaj Kopernik podjął studia w zakresie prawa kanonicznego na włoskim uniwersytecie w Bolonii w 1496 roku. Była to inicjatywa jego wuja, który przygotowywał siostrzeńca do kariery kościelnej. Mikołaj zaś równolegle zajmował się tam astronomią, która była jego prawdziwą pasją.

W którym roku Mikołaj Kopernik był w Rzymie i w jakim celu?

Do Rzymu Mikołaj Kopernik przyjechał w 1500 roku z okazji Roku Jubileuszowego. Wiadomo, że miał tam wykłady z matematyki i astronomii.

Czy to prawda, że już w 1500 roku Mikołaj Kopernik głosił publicznie, że Ziemia krąży wraz z innymi planetami wokół Słońca?

Tak, to prawda. Mikołaj Kopernik ujawniał swe poglądy podczas pobytu w Rzymie w Roku Jubileuszowym i stąd prawdopodobnie jego sława, która m.in. znalazła odbicie w postaci obrazu Giorgione pt. „Trzej filozofowie” na którym to młody Kopernik przedstawiony jest wraz z Ptolemeuszem i prawdopodobnie Arystarchem z Samos.

Co było przedstawione na sygnecie noszonym przez młodego Kopernika?

Mikołaj Kopernik nosił sygnety z wizerunkiem Apollina z lirą. Ciekawe jest to, że Apollin utożsamiany był z Heliosem – greckim bogiem Słońcem. Możliwe, że w ten sposób manifestował swe heliocentryczne poglądy.

Jak nazywał się włoski astronom z którym Mikołaj Kopernik prowadził wspólne obserwacje astronomiczne?

Tym włoskim astronomem był Dominik Maria Novara z Ferrary. Mikołaj Kopernik obserwował z nim w Bolonii m.in. zakrycie gwiazdy Aldebaran przez Księżyc 9 marca 1497 roku. Gromadził tam obserwacje, których wyniki opublikuje później w swym dziele „O obrotach”.

Czyje wykłady utwierdziły Mikołaja Kopernika w przekonaniu, że najlepszym nauczycielem w życiu jest doświadczenie?

Mikołaj Kopernik podczas pobytu we Włoszech poznał m.in. filozofa Piotra Pomponacjusza z Mantui, który kładł nacisk na poznanie rzeczywistości przez doświadczenie. Astronomiczne obserwacje Kopernika nie były też niczym innym, jak właśnie naukowym doświadczeniem, na którym oparł całą konstrukcję dowodową swej teorii heliocentrycznej.

Czy Mikołaj Kopernik będąc żakiem w Krakowie mógł oglądać słynny ołtarz Wita Stwosza w kościele Mariackim?

Tak, Mikołaj Kopernik mógł widzieć ołtarz Wita Stwosza, gdyż ten został ukończony w 1489 roku, czyli 2 lata przed przyjazdem do Krakowa Mikołaja Kopernika.

Ile lat miał Mikołaj Kopernik gdy rozpoczął studia w Akademii Krakowskiej?

Mikołaj Kopernik rozpoczynając studia w Krakowie miał 18 lat. W tamtych czasach studiowanie zaczynało się z reguły w młodszym wieku. Prawdopodobnie Mikołaj musiał poczekać na swego młodszego brata, aby razem z nim wyjechać do Krakowa.

Czy Mikołaj Kopernik miał tytuł magistra?

Mikołaj Kopernik nie uzyskał tytułu magistra na zakończenie studiów w Krakowie gdyż studia przerwał za namową swego wuja, biskupa Łukasza Watzenrode. Dzięki temu, w zgodzie ze statutami kapituły warmińskiej, mógł kontynuować studia we Włoszech.

Prace jakich astronomów starożytnych zapoznawały Kopernika z innymi systemami budowy świata niż uznawany wówczas powszechnie system geocentryczny?

Inne niż geocentryczny model budowy świata opisywały prace greckich filozofów: Filolaosa z Tarentu (V w. p.n.e.) oraz Arystarcha z Samos (III w. p.n.e.). Z pracami tymi Mikołaj Kopernik spotkał się w czasie swoich studiów w Krakowie.

Gdzie przebywał Mikołaj Kopernik po opuszczeniu Krakowa w 1495 roku?

Po przerwaniu studiów i opuszczeniu Krakowa, Mikołaj Kopernik, wraz z bratem Andrzejem, przebywał wiele miesięcy na dworze biskupa warmińskiego, a swego wuja, Łukasza Watzenrode, na zamku w Lidzbarku Warmińskim. Wuj miał zamiar umieścić obydwu braci w kapitule warmińskiej, ale trzeba było na to poczekać, więc wyprawił Mikołaja na dalsze studia do Włoch.

Gdzie i kiedy uzyskał Kopernik tytuł doktora prawa kanonicznego?

Tytuł doktora prawa kanonicznego Mikołaj Kopernik uzyskał po złożeniu stosownych egzaminów i opłat w Ferrarze w 1503 roku. Ponoć były tam niższe opłaty niż w Bolonii, gdzie odbywał wcześniej studia prawnicze. Wuj nie szczędził jednak pieniędzy na wykształcenie swych siostrzeńców, którzy w przeciwnym razie nie mieliby na to zbyt wielkich szans.

W jakim języku napisane były poezje miłosne tłumaczone przez Kopernika?

Tłumaczone przez Kopernika na łacinę Listy Symokatty były napisane w języku greckim.

Co było przedmiotem studiów Kopernika w Padwie?

We włoskim mieście Padwie na tamtejszej uczelni Mikołaj Kopernik studiował nauki medyczne.

W którym roku ostatecznie Kopernik zakończył studia włoskie i powrócił na Warmię?

Okres studiów włoskich Kopernik zakończył w 1503 roku uzyskaniem tytułu doktora prawa kanonicznego. Uzyskał też możliwość wykonywania praktyki lekarskiej.

Podać nazwisko znanego astronoma wykładającego astronomię w Akademii Krakowskiej w czasach studiów Kopernika

Najbardziej znanym wykładawcą w tym czasie był Wojciech z Brudzewa.

NA DWORZE BISKUPA

W którym roku Łukasz Watzenrode został biskupem warmińskim?

Watzenrode został wybrany na biskupa warmińskiego w 1489 roku, gdy Mikołaj liczył sobie 16 lat.

W jakim charakterze przebywał Kopernik na dworze biskupa warmińskiego?

Na zamku biskupów warmińskich w Lidzbarku Warmińskim Mikołaj Kopernik przebywał z początku prywatnie, a później w charakterze osobistego lekarza biskupa, na zlecenie kapituły.

Jakie ważne wydarzenie było powodem wyjazdu biskupa Łukasza Watzenrode do Krakowa w 1512 r. i czy towarzyszył mu w tej podróży Mikołaj Kopernik?

Powodem wyjazdu biskupa warmińskiego do Krakowa w 1512 r. były zaślubiny króla Zygmunta I Starego z Barbarą Zápolyą. Nie ma żadnych dowodów na to, że towarzyszył mu w tej podróży siostrzeniec. Wiemy z pewnością, że nie było Mikołaja przy wuju w czasie jego powrotnej podróży z Krakowa, podczas której śmiertelnie zatrul się postną rybą.

Jakie obowiązki pełnił Mikołaj Kopernik na dworze biskupa warmińskiego po powrocie z Włoch?

Na dworze biskupa Łukasza Watzenrode Mikołaj Kopernik przebywał jako osobisty lekarz, oddelegowany przez kapitułę.

Czy to prawda, że Mikołaj Kopernik był bardzo znanym lekarzem?

Z zachowanych notatek wynika, że Mikołaj Kopernik stosował typowe na ówczesne czasy metody leczenia, nie był jakimś wybitnym lekarzem epoki, lecz musiał być ceniony jako medyk, skoro leczył trzech kolejnych biskupów, a także w 1541 r. książę Albrecht zwrócił się z prośbą do biskupa warmińskiego o przysłanie Mikołaja Kopernika jako medyka do Królewca, do ciężko chorego dworzanina księcia.

Gdzie w Lidzbarku znajduje się pomnik Mikołaja Kopernika i w którym roku miało miejsce jego odsłonięcie?

Pomnik Mikołaja Kopernika w Lidzbarku Warmińskim stoi przy Szkole Podstawowej nr 1 im. Mikołaja Kopernika właśnie! Jego uroczyste odsłonięcie miało miejsce w 1966 roku.

Gdzie i w którym roku zmarł Łukasz Watzenrode?

Biskup Łukasz Watzenrode zmarł w Toruniu w 1512 roku podczas podróży z Krakowa do Lidzbarka. Powodem jego śmierci było ponoć zatrucie nieświeżą rybą.

Czy Mikołaj Kopernik był przy łożu śmierci wuja biskupa Łukasza?

Mikołaja Kopernika nie było przy wuju w chwili jego śmierci, ale był obecny podczas uroczystości pogrzebowych we Fromborku.

Kto namalował najsłynniejszy portret Mikołaja Kopernika zwany toruńskim, do którego prawdopodobnie pozował sam Kopernik podczas pobytu na dworze biskupa warmińskiego w Lidzbarku Warmińskim?

Autor tego najbardziej popularnego portretu Kopernika nie jest znany z nazwiska. Wiemy o nim tylko tyle, że był wysokiej klasy malarzem niemieckim, najprawdopodobniej uczniem słynnego Albrechta Dürera.

W jakiej roli Mikołaj Kopernik gościł w styczniu 1519 roku w Braniewie?

Celem wizyty w Braniewie były rozmowy z wielkim mistrzem Albrechtem Hohenzolernem w związku z zajęciem miasta przez jego wojska. Kanonik Kopernik występował tu w roli posła biskupa Luzjańskiego.

Wymień przynajmniej dwóch biskupów z czasów Mikołaja Kopernika, sprawujących swój urząd na lidzbarskim zamku po śmierci Łukasza Watzenrode.

Po śmierci Łukasza Watzenrode urząd biskupi sprawowali kolejno: Fabian Luzjański (1512–1523); Maurycy Ferber (1523–1537) i Jan Dantyszek (1537–1548).

Gdzie pochowano po śmierci ciała biskupa Łukasza Watzenrode.

Doczesne szczątki wuja Kopernika, jak i jego następców, spoczywają w jakiejś nieznannej krypcie pod posadzką katedry fromborskiej. Rozwiązanie tej zagadki będzie miało ogromne znaczenie dla nauki i dla nas wszystkich.

W którym roku miał miejsce pierwszy dłuższy pobyt Mikołaja Kopernika w Lidzbarku Warmińskim?

Pierwszy dłuższy pobyt Mikołaja Kopernika w Lidzbarku Warmińskim zaczął się w 1495 r. po przerwaniu studiów w Krakowie. Związany był z próbą osadzenia Mikołaja w kapitule warmińskiej.

Czy Mikołaj Kopernik miał swoje obserwatorium astronomiczne na lidzbarskim zamku?

Nic nie wiadomo o obserwacjach astronomicznych prowadzonych przez Mikołaja Kopernika w Lidzbarku Warmińskim. Podczas pobytu na zamku biskupa Watzenrodego Mikołaj Kopernik nie miał możliwości zajmowania się praktycznymi obserwacjami astronomicznymi. Mieszkańcy zamku mieli zakaz opuszczania jego murów po zachodzie słońca. Właśnie dlatego Kopernik zdecydował się na rozstanie z wujem, aby we Fromborku zorganizować swój warsztat astronomiczny.

NA OLSZTYŃSKIM ZAMKU

W jakim charakterze przybył Kopernik na zamek w Olsztynie w 1516 roku?

Mikołaj Kopernik przybył do Olsztyna w listopadzie 1516 r. w charakterze administratora dóbr kapituły.

Przed kim bronił Kopernik olsztyńskiego zamku?

Mikołaj Kopernik przygotowywał obronę olsztyńskiego zamku w czasie wojny z Krzyżakami przed wojskami wielkiego mistrza Albrechta. Nie brał udziału w walkach, a jedynie odpowiadał za zabezpieczenie zamku jako rezydujący tam urzędnik.

Podaj imię jednego ze służących Mikołaja Kopernika w czasach jego pobytu w Olsztynie?

Znamy imiona dwóch służących Kopernika w czasie sprawowania przez niego urzędu administratora kapituły. Starszy miał na imię Wojciech (nazwisko Cybulski) a młodszy Hieronim. Bez wątplenia obydwaj byli Polakami.

Podać oryginalne brzmienie tytułu wielkiego dzieła Kopernika.

Oryginalny tytuł dzieła Kopernika nadany przez autora to „De revolutionibus” (O obrotach). Tytuł ten został sfalszowany w norymberskiej drukarni na „De revolutionibus orbium coelestium” (O obrotach sfer niebieskich), co miało złagodzić rewolucyjny charakter dzieła.

Kto był adresatem listu napisanego przez Kopernika w Olsztynie w 1520 r., a przechwyconego przez Krzyżaków?

Adresatem listu był król polski Zygmunt I Stary. Mikołaj Kopernik prosił w nim o powiększenie załogi Olsztyna w obliczu grożącego najazdu przez wojska krzyżackie.

Jaka trwała pamiątka pozostała na zamku w Olsztynie po pobycie tam Mikołaja Kopernika i wykonana jego ręką?

W krużganku olsztyńskiego zamku Mikołaj Kopernik sporządził tablicę astronomiczną, która prawdopodobnie służyła dokładniejszemu wyznaczeniu daty równonocy wiosennej, niezbędnej do prac nad reformą kalendarza.

Co Mikołaj Kopernik miał wspólnego z wypiekami chleba?

Mikołaj Kopernik opracował tzw. taksę chlebową, czyli zarządzenie regulujące ceny chleba w Olsztynie, tak, aby faktycznie odpowiadały wartości użytych składników i pracy włożonej w jego wytworzenie.

FROMBORSKI KANONIK

Jak nazywa się miejscowość, w której Kopernik mieszkał najdłużej?

Najwięcej lat swego życia Mikołaj Kopernik spędził we Fromborku, dokąd przeniósł się z Lidzbarka Warmińskiego w 1510 roku i z przerwami mieszkał tam aż do śmierci w 1543 roku.

W którym roku Mikołaj Kopernik został kanonikiem warmińskim?

Kanonikat warmiński Mikołaj Kopernik uzyskał zaocznie w 1497 roku, czyli w czasie, gdy przebywał na studiach w Bolonii.

Ilu kanoników wchodziło w skład kapituły warmińskiej?

Kapituła warmińska w czasach Kopernika liczyła 16 członków.

Co należało do obowiązków kanonika warmińskiego?

Obowiązki kanoników określały dokładnie statuty kapituły warmińskiej. Obowiązkiem podstawowym była rezydencja przy katedrze, od tego zależne były ich dochody.

Czy Mikołaj Kopernik był księdzem?

Wiemy, że Kopernik, aby być kanonikiem warmińskim, musiał mieć przynajmniej niższe święcenia kapłańskie, które jednak nie uprawniały do udzielania sakramentów świętych, w szczególności eucharystii (komunii świętej). Nic nie wiadomo, aby kiedykolwiek uzyskał święcenia wyższe i był księdzem. W jego czasach tylko jeden kanonik miał pełne święcenia kapłańskie. Obowiązki liturgiczne wypełniali za nich wikariusze katedralni.

Jak nazywała się gospodyni Kopernika, zajmująca się jego domem we Fromborku?

Domem Mikołaja Kopernika we Fromborku zajmowała się Anna Schilling, która prawdopodobnie była jego krewną, lecz nazwisko miała po mężu, którego poślubiła we Fromborku.

Dlaczego na wielu portretach Mikołaj Kopernik przedstawiany jest z konwalią w dłoni?

Konwalia była symbolem medycyny, a Mikołaj Kopernik pełnił na lidzbarskim zamku właśnie funkcję osobistego lekarza biskupa, a podczas pobytu we Fromborku

leczył kolejnych biskupów, kanoników, a nawet ich siostry i gospodynie.

Na czyje zaproszenie i w jakim celu wyjeżdżał Kopernik w 1541 roku do Królewca?

Wiemy, że w 1541 r. Mikołaj Kopernik był w Królewcu na zaproszenie księcia Albrechta, w celu udzielenia pomocy lekarskiej doradcy księcia.

Jakie najwyższe stanowisko piastował Mikołaj Kopernik w czasie swego życia?

Najwyższe stanowisko, jakie było dane pełnić Mikołajowi Kopernikowi to urząd generalnego administratora biskupstwa w 1523 roku. Ten najwyższy urząd w biskupstwie objął po śmierci biskupa Fabiana Luzjańskiego i pełnił go ok. 8 miesięcy, aż do wyboru nowego biskupa, którym został Maurycy Ferber.

Czy to prawda, że Mikołaj Kopernik był właścicielem jednej z wież obronnych na wzgórzu katedralnym we Fromborku?

Tak, Mikołaj Kopernik był właścicielem wieży obronnej w południowo-zachodnim narożu murów otaczających katedrę fromborską. W ten sposób uczynił zadość statutom, które nakazywały kanonikom posiadanie dwóch kanonii – jednej na zewnątrz, a drugiej wewnątrz murów obronnych katedry. Wieża była obiektem najtańszym i nie nadawała się na zamieszkanie.

Którym ołtarzem w katedrze fromborskiej opiekował się kanonik Mikołaj Kopernik?

Do obowiązków Mikołaja Kopernika jako kanonika należało opiekowanie się ołtarzem przy czwartym filarze od południowej strony katedry. Był to ołtarz św. Wacława, obecnie jest to ołtarz świętego Krzyża. Kanonik był zobowiązany do odprawiania mszy intencyjnych, zakupu świec i utrzymania porządku przy powierzonym mu ołtarzu. Mógł do tego celu wynajmować wikarego, któremu był zobowiązany płacić.

Gdzie zostało pochowane ciało Mikołaja Kopernika po śmierci?

Mikołaja Kopernika, zgodnie z panującym zwyczajem, pochowano pod posadzką katedry przy ołtarzu, którym się opiekował za życia jako kanonik. Ustalenie to, dokonane przez dra Jerzego Sikorskiego z Olsztyna pozwoliło odnaleźć szczątki astronoma podczas poszukiwań przeprowadzonych przez ekipę prof. Jerzego Gąssowskiego z Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku w latach 2004–2005.

Kiedy i gdzie zmarł Mikołaj Kopernik?

Mikołaj Kopernik zmarł prawdopodobnie przed 21 maja 1543 roku we Fromborku. Dokładna data śmierci nie jest znana, gdyż nikt jej nie zapisał. Z zachowanych

dokumentów wiadomo, że 21 maja stanowisko kanonika po Koperniku objął jego następca.

Co było przyczyną śmierci Mikołaja Kopernika?

Wiemy, że Kopernik miał zator mózgowy, w wyniku czego był w połowie sparaliżowany, a jego śmierć była kwestią czasu i nastąpiła pół roku później.

W którym roku odnaleziono grób Mikołaja Kopernika?

Domniemane szczątki Mikołaja Kopernika odnaleziono w czasie poszukiwań prowadzonych w 2004 roku. Niestety, nie mamy 100% pewności, czy rzeczywiście należały one do wielkiego astronoma.

W którym roku odbyły się uroczystości ponownego pochówku szczątków przypisywanych Mikołajowi Kopernikowi?

Uroczysty pochówek odnalezionych szczątków miał miejsce 22 maja 2010 roku w katedrze fromborskiej. Trumna ze szczątkami podczas ostatniej wędrówki odwiedziła wiele miejscowości, w których przebywał Mikołaj Kopernik za życia, m.in. Toruń, Olsztyn i Lidzbark Warmiński.

Czy to prawda, że już Napoleon Bonaparte szukał grobu Kopernika?

Tak, to prawda. Cesarz Napoleon podczas wojny z Rosją, przebywając na terenie Warmii w 1807 roku, wydał polecenie swojemu podwładnemu, by odnalazł grób wielkiego Kopernika. Niestety, bez powodzenia.

Gdzie i kiedy wygłosił Mikołaj Kopernik swój traktat o biciu monety?

Traktat o biciu monety Mikołaja Kopernika wygłosił w 1522 roku w Grudziądzu.

Który z biskupów warmińskich nakazał Mikołajowi Kopernikowi odprawić z domu jego gospodynię Annę Schilling?

Nakaz odprawienia gospodyni Kopernika Anny Schilling wydał biskup Jan Dantyszek w 1538 roku.

ASTRONOMIA KOPERNIKA

Ile założeń zawiera rozprawa Kopernika przedstawiająca ogólny zarys jego systemu świata?

Tych założeń zawiera siedem.

Wymień przynajmniej 4 założenia teorii Kopernika?

- 1) nie istnieje wspólny środek sfer niebieskich
- 2) środek Ziemi nie jest środkiem świata
- 3) wszystkie planety okrążają Słońce
- 4) odległość Słońce–Ziemia jest znikoma w porównaniu z odległością do gwiazd
- 5) wszelkie ruchy na firmamencie są spowodowane ruchami samej Ziemi
- 6) obserwowany ruch Słońca jest konsekwencją ruchów Ziemi
- 7) ruchy wsteczne planet są złudzeniem wywołanym ruchem Ziemi

Ile ruchów przypisywał Kopernik Ziemi?

W swym dziele Mikołaj Kopernik opisał trzy ruchy Ziemi: wirowy wokół osi; obiegowy wokół Słońca i ruch precesyjny (jest to powolna zmiana ustawienia osi obrotu Ziemi względem gwiazd, które Kopernik uważał za nieruchome).

Jakich instrumentów używał Mikołaj Kopernik do prowadzenia obserwacji astronomicznych?

Mikołaj Kopernik w swoich obserwacjach astronomicznych posługiwał się trzema różnymi przyrządami: kwadrantem, trójkątem paralaktycznym i sferą armilarną. Wszystkie one służyły do mierzenia kątów na niebie w celu wyznaczania pozycji ciał niebieskich.

Czy Mikołaj Kopernik obserwował niebo przez lunetę?

Nie, w czasach Kopernika nie było jeszcze lunet. Pierwsze takie przyrządy optyczne do obserwacji nieba zaczęto stosować dopiero w 1609 roku.

Na bazie jakich obserwacji z życia Mikołaj Kopernik uzasadniał kulistość Ziemi?

Mikołaj Kopernik jako argumenty świadczące o kulistości Ziemi podawał zmiany wyglądu nieba gwiazdzistego przy przemieszczaniu się wzdłuż południków oraz widoczność łądów z masztów okrętowych gdy nic nie widać z pokładu.

Czy Mikołaj Kopernik obserwował zaćmienie słońca?

Tak, i to wielokrotnie. Obserwacje zaćmień słońca pozwalały sprawdzić poprawność obliczeń wykonywanych na podstawie teorii, a więc poprawność samej teorii. zjawiska te dawały większą dokładność niż pomiary wykonywane przyrządami, jakimi dysponował astronom. Były to jednak zjawiska zaćmienia częściowego, czyli tylko część tarczy słonecznej była zakrywana przez Księżyc.

Gdzie we Fromborku Mikołaj Kopernik prowadził swoje obserwacje astronomiczne?

Wiemy, że Mikołaj Kopernik miał we Fromborku swoje obserwatorium astronomiczne w przydomowym ogrodzie poza murami katedry, w postaci murowanej płyty, tzw. pavementum, na której ustawiał swoje przyrządy pomiarowe. Niestety, nie udało się ustalić, w jakim to było miejscu.

Dlaczego sobór laterański zlecił ówczesnym astronomom, m.in. Mikołajowi Kopernikowi, prace nad reformą kalendarza?

W czasach Mikołaja Kopernika było wiadome, że obowiązujący kalendarz ustalony jeszcze za czasów Juliusza Cezara (zwany z tego powodu juliańskim) nie zgadza się z obserwacjami astronomicznymi. W szczególności kalendarzowa data wiosennego zrównania dnia z nocą spóźniała się około 10 dni w stosunku do rzeczywistości, a jest ona podstawą do wyznaczania daty najważniejszego święta kościelnego – Wielkanocy.

Czy to prawda, że Mikołaj Kopernik obliczył, w którym roku został stworzony Świat?

Tak, to prawda. Mikołaj Kopernik wykonał takie obliczenia uzyskując wiek świata liczący ponad 8 tysięcy lat.

Wymień nazwy trzech przyrządów astronomicznych używanych przez Kopernika.

Przyrządy astronomiczne używane przez Mikołaja Kopernika w czasie jego obserwacji astronomicznych to: sfera armilarna (astrolabium), kwadrant i trikwetrum (trójkąt paralaktyczny).

DZIEŁO ŻYCIA

Jak nazywa się system budowy Świata zaproponowany przez Mikołaja Kopernika?

System budowy świata zaproponowany przez Kopernika to system heliocentryczny. Określenie to pochodzi od greckiego słowa helios czyli słońce i oznacza system, w którym centralne miejsce zajmuje Słońce.

Gdzie i kiedy zapadła decyzja o wydaniu drukiem dzieła Kopernika?

Decyzja taka zapadła po rozmowach Mikołaja Kopernika z Retykiem na dworze biskupa chełmińskiego Tiedemanna Giesego na zamku w Lubawie w 1539 roku.

Kto zmienił tytuł drukowanego w Norymberdze dzieła Kopernika wypaczając jego sens?

Zmiany tytułu „De revolutionibus” (O obrotach) na „De revolutionibus orbium celestium” (O obrotach sfer niebieskich) dokonał wydawca Petreius aby osłabić rewolucyjną wymowę dzieła Kopernika. Ludzie w tamtych czasach byli przyzwyczajeni do pojęcia sfer niebieskich i ich ruchu, natomiast Mikołaj Kopernik pisał w swym dziele o ruchach ciał niebieskich, a w szczególności o ruchu obrotowym Ziemi!

W jakim języku napisane zostało wielkie dzieło Kopernika?

Mikołaj Kopernik napisał swoje wielkie dzieło w języku łacińskim, który był oficjalnym językiem ówczesnego świata nauki i nie tylko.

Jakiej istotnej zmiany dokonali w dziele Kopernika norymberscy wydawcy, oprócz zmiany tytułu?

Norymberscy wydawcy dzieła Kopernika usunęli krótką pochwałę astronomii na wstępie napisanym przez samego Kopernika, a dodali wstęp sugerujący, że teoria Kopernika jest tylko wymysłem ułatwiającym obliczenia, a nie opisem rzeczywistości.

Do kogo skierowana jest oryginalna przedmowa poprzedzająca księgi „O obrotach”?

Oryginalna przedmowa napisana przez Mikołaja Kopernika była skierowana do papieża Pawła III. W przedmowie tej Mikołaj Kopernik próbował zabezpieczyć się przed krytyką swych koncepcji przez ludzi niekompetentnych, bez znajomości

nauk matematycznych, gotowych odwoływać się jedynie do autorytetu Pisma Świętego.

Ile ksiąg liczyło dzieło Kopernika?

Dzieło Kopernika „De revolutionibus” składa się z sześciu ksiąg.

Która księga „O obrotach” opisywała główne tezy nowego, rewolucyjnego obrazu świata?

Nowatorskie tezy mówiące m.in. o ruchach Ziemi i nieruchomości gwiazd zawarł Mikołaj Kopernik w pierwszej księdze swego dzieła.

Gdzie i kiedy Mikołaj Kopernik zaczął spisywać pierwszą księgę „O obrotach”?

Pierwszą księgę swego dzieła Kopernik zaczął spisywać podczas pobytu na zamku olsztyńskim w latach 1516–1521.

Jaką wspólną pracę wykonywał Mikołaj Kopernik wraz z Bernardem Wapowskim zwanym ojcem polskiej kartografii?

Mikołaj Kopernik znał się z Bernardem Wapowskim z czasów wspólnych studiów w Akademii Krakowskiej. Wspólnie pracowali przy opracowaniu mapy Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (1526 r.), na której bazowały późniejsze mapy Polski.

Komu dedykował Mikołaj Kopernik swoje dzieło „De revolutionibus”?

Mikołaj Kopernik zadedykował swoje dzieło wydawane drukiem ówczesnemu papieżowi Pawłowi III. Prawdopodobnie w ten sposób chciał zabezpieczyć się przed krytyką dzieła ze strony niekompetentnych ludzi Kościoła.

Gdzie i kiedy wydano drukiem po raz drugi dzieło Mikołaja Kopernika „De revolutionibus”?

Drugie wydanie dzieła Kopernika miało miejsce w Bazylei w 1566 roku.

W którym roku przybył do Fromborka z Wittenbergi profesor matematyki Joachim Retyk?

Retyk przybył do Mikołaja Kopernika do Fromborka w 1539 roku.

Jak nazywała się książka Jerzego Joachima Retyka zapowiadająca wydanie dzieła Kopernika?

Książka Retyka, napisana w 1539 roku na zamku w Lubawie, nosiła tytuł „Narratio Prima” czyli „Opowieść pierwsza”.

Czy to prawda, że „Opowieść Pierwsza” Retyka zaczyna się od pochwały Prus Królewskich jako wyjątkowo urodzajnej ziemi rodzącej również wspaniałych ludzi?

Tak, to prawda. Takie przesadnie miłe wstępy były modne w tamtych czasach i wzorowane na starożytnych pismach.

W jakim mieście i w którym roku dzieło Kopernika ukazało się po raz pierwszy drukiem?

Dzieło Kopernika „De Revolutionibus Orbium Coelestium” ukazało się drukiem w Norymberdze, w 1543 roku. Druk dzieła zaczęto już rok wcześniej i prawdopodobnie drukowano je na raty. Książ w tamtych czasach nie oprawiano w drukarni a tylko dostarczano odbiorcy w postaci luźnych arkuszy.

Ile egzemplarzy liczył pierwszy nakład „De revolutionibus”?

Nie wiemy, ile dokładnie wydrukowano egzemplarzy „De revolutionibus” w Norymberdze. Szacuje się tę liczbę na około 1000.

Co było głównym powodem zakazania czytania „De revolutionibus”?

Opisany przez Kopernika w „De revolutionibus” model działania świata, w którym Ziemia jest tylko jedną z planet okrążających Słońce uważano za niezgodny z Pismem Świętym, gdzie m.in. napisane jest, że Jozue nakazał zatrzymać się na chwilę Słońcu, a nie Ziemi. Najgorsze jednak było to, że konsekwencją przyjęcia heliocentrycznego modelu było znaczne oddalenie od Ziemi sfery gwiazd, poza którą w świadomości przeciętnego człowieka tamtych czasów mieszkał Bóg i jego zastępy. Oddalając od nas gwiazdy Kopernik niejako oddalał nas od Boga.

Dlaczego dzieło Kopernika nie zostało umieszczone na indeksie zaraz po ukazaniu się drukiem?

„De revolutionibus” Mikołaja Kopernika było początkowo traktowane jako opis pewnej ciekawej hipotezy naukowej, a nie opis faktycznego obrazu świata. Możliwe, że nie chciano wzbudzać wokół niego rozgłosu, gdyż nie było jeszcze dostępne dla ogółu.

Kiedy dzieło Mikołaja Kopernika zostało umieszczone na indeksie ksiąg zakazanych przez Kościół?

Dzieło Kopernika zostało umieszczone na indeksie w 1616 roku.

W którym roku dzieło Kopernika zostało usunięte z indeksu ksiąg zakazanych?

Dzieło Kopernika zdjęto z indeksu dopiero w 1828 roku.

W którym roku dzieło Kopernika ukazało się drukiem w Polsce i po polsku?

Dzieło Mikołaja Kopernika „De Revolutionibus” zostało przetłumaczone na język polski i wydane drukiem w Warszawie w 1854 roku.

Kim był autor pierwszego polskiego tłumaczenia „De Revolutionibus”?

Pierwszego tłumaczenia dzieła Mikołaja Kopernika na język polski dokonał uczonec Jan Baranowski, pełniący w tym czasie funkcję dyrektora Obserwatorium Astronomicznego w Warszawie.

KOPERNIKANA

Gdzie obecnie znajduje się księgozbiór z osobistej biblioteki Mikołaja Kopernika?

W czasie tzw. Potopu szwedzkiego z połowy XVII wieku część księgozbioru będącego niegdyś własnością Mikołaja Kopernika została wywieziona do Szwecji i znajduje się obecnie w Bibliotece Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu w Uppsali.

Kto jest autorem słynnego dwuwiersza „Wstrzymał słońce, ruszył ziemię, polskie wydało go plemię”?

Autorem tego słynnego tekstu był żyjący na przełomie XVIII i XIX wieku aktor, reżyser i pisarz Jan Nepomucen Kamiński. W oryginale kolejność wierszy była odwrotna: „KOPERNIK. Polskie wydało go plemię. Wstrzymał słońce, ruszył ziemię!”

W jakim celu i dokąd w 1575 roku wysłano z Fromborka domniemany autoportret M. Kopernika?

Portret Mikołaja Kopernika wysłano na prośbę budowniczych słynnego zegara astronomicznego w Sztrasburgu, którego działanie było oparte na teorii Kopernika, w celu wykonania kopii, która została umieszczona w obudowie tego okazałego zegara.

Ile obecnie jest warte oryginalne pierwsze wydanie „De revolutionibus”?

Pierwsze wydanie „De revolutionibus” potrafi osiągać obecnie bardzo wysokie ceny na aukcjach książek. Jako jedna z najważniejszych książek w dziejach nauki światowej osiąga ceny rzędu milionów dolarów. Np. na aukcji w Nowym Jorku w 2008 roku dzieło Kopernika sprzedano za 2,21 mln dolarów!

Ile egzemplarzy pierwszego wydania „De revolutionibus” znajduje się w Polsce?

Wiadomo o 13 egzemplarzach pierwszego wydania dzieła Kopernika przechowywanych w Polsce. Był jeszcze jeden, ale został skradziony z biblioteki w Krakowie w 1998 roku.

Gdzie obecnie znajduje się rękopis „De revolutionibus”?

Rękopis „De revolutionibus” znajduje się obecnie w Krakowie i jest przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej. Trafił tam w 1953 roku z czeskiej Pragi, gdzie został odnaleziony w XVIII wieku.

Gdzie znajduje się w Polsce największy zbiór autografów Mikołaja Kopernika?

Największym zbiorem autografów Mikołaja Kopernika może poszczycić się Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie.

Czy to prawda, że jeden z najpiękniejszych kraterów na Księżycu nazywa się Kopernik?

Tak, to prawda. Krater Kopernik ma średnicę ponad 80 km i liczy sobie około 2 miliardy lat. Znajduje się w środkowej części tarczy księżycowej widocznej z Ziemi i prezentuje się szczególnie okazałe już przez małe teleskopy.

Czy to prawda, że Kopernika można znaleźć na planecie Wenus?

Nie, nie ma żadnego tworu na planecie Wenus, któremu nadano nazwę Kopernik. Zasadą jest, że twory powierzchniowe na Wenus noszą nazwy kobiece. Wbrew tezie lansowanej w pewnej popularnej komedii filmowej Mikołaj Kopernik nie był kobietą.

Czy to prawda, że istnieje pierwiastek chemiczny o nazwie Kopernik?

Tak, to prawda. Nazwę Kopernik (Copernicium, symbol: Cn) nadano pierwiastkowi o liczbie atomowej 112 i zatwierdzono ją oficjalnie w 2010 roku.

Czy to prawda, że na pierwszej tablicy umieszczonej na toruńskim pomniku Kopernika była informacja, iż zatrzymał on nie tylko Słońce, ale i niebo?

Tak, to prawda. Tablica umieszczona na cokole pomnika postawionego w 1853 r. pod toruńskim ratuszem zawierała łaciński napis informujący, że Mikołaj Kopernik, toruńczyk, poruszył Ziemię, zatrzymał słońce i niebiosą.

W jakich krajach, oprócz Polski, wydano pisma Kopernika z okazji jubileuszowego roku 1973? Wymień przynajmniej trzy.

Pięćsetna rocznica urodzin wielkiego astronoma była okazją do wydania jego dzieł w wielu krajach. W szczególności we Francji, Niemczech, na Węgrzech i we Włoszech.

Czy biskup Ignacy Krasicki wysoko cenił osobę Mikołaja Kopernika?

Tak, Ignacy Krasicki wysoko cenił Mikołaja Kopernika. Szczycił się posiadaniem kilku portretów tego słynnego astronoma, byłego mieszkańca tego samego zamku, w którym rezydował biskup.

Kto jest autorem słynnego obrazu przedstawiającego Mikołaja Kopernika podczas obserwacji astronomicznych na tle katedry fromborskiej, którego kopia zdobi hol naszej szkoły?

Autorem obrazu jest słynny malarz wielkich scen historycznych Jan Matejko. Pretekstem do jego namalowania była 400. rocznica urodzin astronoma przypadająca w 1873 r.

Jaki jest oryginalny tytuł obrazu Jana Matejki pokazującego Mikołaja Kopernika?
Oryginalny tytuł tego obrazu to „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”.

Który z wielkich malarzy popełnił błąd umieszczając na obrazie z Kopernikiem lunetę?

Błąd taki popełnił Jan Matejko na obrazie „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”.

Jakie istotne błędy popełnił Jan Matejko na obrazie przedstawiającym Mikołaja Kopernika?

Jan Matejko na obrazie „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem” uczynił miejscem obserwacji astronomicznych drewniane króźganki wokół murów obronnych katedry fromborskiej, co jest nierealne, gdyż instrumenty Kopernika wymagały dobrze wypoziomowanej i stabilnej powierzchni. Na dodatek w prawym dolnym rogu widoczna jest luneta, przyrząd nieznan w tych czasach. W tle widać panoramę miasta z budynkami, które powstały znacznie później.

Kto napisał o Koperniku: „Czegokolwiek chwycił się ten wielki człowiek, we wszystkim prawie zostawił piętno swego twórczego rozumu”?

Słowa te napisał żyjący na przełomie XVIII i XIX wieku Jan Śniadecki – astronom, matematyk, filozof i poeta. Był starszym bratem Jędrzeja Śniadeckiego.

Wymień przynajmniej dwie miejscowości w Polsce, gdzie znajdują się tzw. ławeczki z Kopernikiem, czyli rzeźby naturalnej wielkości przedstawiające siedzącego Mikołaja Kopernika, do którego można się przysiąść i zrobić sobie z nim pamiątkowe zdjęcie.

Takie rzeźby znajdziemy w Olsztynie przy zamku, we Fromborku pod wzgórzem katedralnym i na rynku w Grudziądzu.

Gdzie w Polsce znajduje się uniwersytet noszący imię Mikołaja Kopernika?

Uniwersytet Mikołaja Kopernika mieści się w Toruniu, rodzinnym mieście wielkiego astronoma. Powstał w 1945 roku. Posiada swoje obserwatorium astronomiczne usytuowane ok. 10 km na północ od miasta we wsi Piwnice.

Kto był fundatorem pomnika Mikołaja Kopernika w Warszawie?

Pomnik Mikołaja Kopernika w Warszawie został wykonany w 1822 roku na zamówienie ówczesnego prezesa Towarzystwa Przyjaciół Nauk Stanisława Staszica. Uroczyste odsłonięcie pomnika nastąpiło w 1830 r. Autorem tego pomnika jest znany duński rzeźbiarz Bertel Thorvaldsen.

Wymień przynajmniej dwóch królów polskich panujących w czasach Kopernika.

W czasie życia Mikołaja Kopernika na tronie Polski zasiadali kolejno: Kazimierz IV Jagiellończyk, Jan Olbracht, Aleksander Jagiellończyk, Zygmunt I Stary.

Kto jest autorem filmu „Tajemnica grobu Kopernika?” opowiadającego o poszukiwaniach i identyfikacji szczątków Mikołaja Kopernika?

Film „Tajemnica grobu Kopernika” został zrealizowany przez byłego aktora a zarazem wielkiego pasjonata historii astronomii Michała Juszczakiewicza. Zdobył główną nagrodę na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Naukowych w Chinach w 2010 roku w kategorii filmów archeologicznych.

Jaki tytuł nosi polski pełnometrażowy film animowany opowiadający historię dzieciństwa i młodości Mikołaja Kopernika?

Tytuł tego filmu to „Gwiazda Kopernika”. Został wyprodukowany w 2009 roku w Bielskim Studiu Filmów Rysunkowych, gdzie powstawały wcześniej popularne kreskówki z Reksiem, Bolkiem i Lolkiem czy Baltazarem Gąbką.

PATRON LIDZBARKIEJ JEDYNKI

Od kiedy Mikołaj Kopernik jest patronem Szkoły Podstawowej nr 1 w Lidzbarku Warmińskim?

Mikołaj Kopernik stał się patronem Szkoły Podstawowej nr 1 w Lidzbarku Warmińskim już w pierwszym roku jej istnienia, czyli w 1945 roku. Rok ten wyszyty jest na pierwszym sztandarze szkoły.

W którym roku stanął przy szkole pomnik Mikołaja Kopernika?

Pomnik Mikołaja Kopernika postawiono przy szkole w 1966 roku, w rocznicę tysiąclecia państwa polskiego. Został on ufundowany ze składek uczniów, rodziców i sponsorującego szkołę zakładu mleczarskiego.

Kto jest autorem tego pomnika?

Autorem pomnika jest rzeźbiarz Bolesław Marschall, którego prace można zobaczyć w Olsztynie oraz wielu innych miastach Warmii i Mazur. Rzeźbę Mikołaja Kopernika wykonał jeszcze podczas praktyk studenckich i ponoć wiele lat stała ona na zapleczu olsztyńskiego ratusza, zanim została przewieziona do Lidzbarku Warmińskiego.

W którym roku Szkoła Podstawowa nr 1 w Lidzbarku Warmińskim dostała oficjalnie zatwierdzone przez kuratorium imię Mikołaja Kopernika jako swego patrona?

Kuratorium zatwierdziło patrona w roku 1964 i dopiero od tego momentu pojawia się on w nazwie szkoły na pieczęciach i na świadectwach szkolnych.

W którym roku zakupiono do szkoły kopię obrazu Jana Matejki, która wisi w holu budynku?

Kopia obrazu Jana Matejki została zakupiona w 1965 roku i od tego czasu wisi w holu na parterze budynku.

W którym roku szkoła otrzymała nowy sztandar, na którym orzeł jest w koronie?

Po przemianach politycznych w naszym kraju w 1989 roku przywrócono koronę orłu w godle państwowym. Nowy sztandar z popawnie przedstawionym orłem szkoła otrzymała dopiero w marcu 2008 roku.

VARIA

Ile lat żył Mikołaj Kopernik?

Mikołaj Kopernik przeżył 70 lat, co jak na średni czas życia ludzi w jego epoce było dość długim czasem.

Jak długo pełnił Mikołaj Kopernik funkcję generalnego administratora diecezji warmińskiej?

Mikołaj Kopernik pełnił tę najwyższą funkcję na Warmii przez ponad pół roku, po śmierci biskupa Fabiana Luzjańskiego 30 stycznia 1523 r. a przed wyborem następnego (Maurycyego Ferbera).

Co było przyczyną niechęci króla Kazimierza Jagiellończyka do wuja Mikołaja Kopernika biskupa Łukasza Watzenrode?

Król chciał na stanowisku biskupa warmińskiego usadowić swego syna, podczas gdy zamysłem biskupa Watzenrode było, by jego następcą został jego siostrzeniec — Mikołaj Kopernik.

Ilu uczniów miał Mikołaj Kopernik jako uczony?

Mikołaj Kopernik miał tylko jednego ucznia – przybyłego z Wittenbergii profesora matematyki Jerzego Joachima Retyka. To on namówił Kopernika do wydania jego dzieła drukiem i to jemu właśnie astronom powierzył rękopis „De revolutionibus”.

Czy jest możliwe, że portret młodzieńca namalowany ok. 1501 roku przez włoskiego malarza Giorgione przedstawia młodego Mikołaja Kopernika?

Tak, jest to możliwe. Badacz życia Kopernika, prof. Wasiutyński wykazał, że Giorgione był zaprzyjaźniony z rodziną, u której mieszkał Mikołaj Kopernik jako student, a co więcej, często wykorzystywał studentów jako modeli do swoich obrazów. Jednak włoscy historycy sztuki wskazują jako modela pozującego do portretu kogo innego.

